

5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Рад. Школа, 1989. 608 с.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ: Радянська школа, 1976– 1977. Т. 1. 654 с.
7. Театральна педагогіка як універсальний засіб виховання людини. URL : <https://jak.koshachek.com/articles/teatralna-pedagogika-jak-universalnij-zasib.html>
8. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник. Харків : Прапор, 2004. 640 с.

М. Вацьо,
Заслужений працівник культури України,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського,
M.Vatsio
Associate Professor,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy
State Pedagogical University

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

FEATURES OF ATTRACTING YOUNGER STUDENTS TO MUSICAL ACTIVITIES IN THE PROCESS OF EXTRACURRICULAR WORK

Анотація. В статті досліджуються форми та методи залучення молодших школярів до музичної діяльності у процесі позашкільної роботи. Автор підкреслює, що під час підготовки майбутніх учителів початкових класів до позакласної музично-виховної роботи з молодшими школярами необхідно ознайомити з вимогами щодо визначення змісту і розробки методики позакласних музичних занять. Пропонує використовувати в процесі позакласної роботи гру на дитячих музичних інструментах, танці, вокальні ігри.

Abstract. The article explores the forms and methods of involving younger schoolchildren in musical activities in the process of extracurricular work. The author emphasizes that when preparing future elementary school teachers for extracurricular musical educational work with younger students, it is necessary to familiarize them with the requirements for determining the content and developing the methodology of extracurricular musical activities. Suggests using children's musical instruments, dances, and vocal games in the process of extracurricular work.

Ключові слова: молодші школярі, музична діяльність, позакласна робота, позакласні музичні заняття.

Key words: younger students, musical activity, extracurricular work, extracurricular music lessons.

Залучення дітей до музичної діяльності у процесі позакласної роботи - один із пріоритетних напрямків музично-естетичного виховання підростаючого покоління. Виходячи з цього, слід особливу увагу звернути на масове залучення молодших школярів до різноманітної музичної діяльності шляхом організації систематичних музичних занять в умовах групи продовженого дня.

У педагогіці музичної освіти проблемами, пов'язаними з початковим етапом музичного виховання дітей, займалися науковці Л. М. Масол, І. Ю. Липа, В. Л. Бриліна. В своїх дослідженнях Л. О. Немцова подає аналіз форм і методів організації позакласної музично-виховної роботи. В своїх наукових працях науковець підкреслює, що «...позакласна музично-виховна робота доповнює уроки музичного мистецтва і має на меті розширити музичний кругозір дітей, поглибити отримані ними знання, а також удосконалити виконавчі навички і вміння.» [6, с. 88]

Метою нашої статті є дослідити особливості залучення молодших школярів до музичної діяльності у процесі позакласної роботи, проаналізувати форми та методи організації позакласної музично-виховної роботи в початковій школі.

На думку Б. І. Нестеровича: «Позакласну музично-виховну роботу в початковій школі тлумачимо як системне включення дітей у художньо-творчу діяльність зі сприймання, оцінювання, творчої інтерпретації музики на основі оптимальної реалізації її ціннісно-виховного потенціалу, варіативного пошуку організаційно-виховних форм подачі музичного матеріалу, постійного емоційного збагачення виховних ситуацій та забезпечення рефлексивної реакції вихованців на зміст музичних образів» [5, с. 11].

Варто зазначити, що під час визначення змісту і розробки методики позакласних музичних занять з молодшими школярами важливо дотримуватись вимог, що належать до голоовних завдань музичного виховання. До таких, на думку науковця І. Ю. Липа належать наступні:

«а) підбір художнього музичного матеріалу з урахуванням його привабливості і доступності для дітей молодшого шкільного віку;

б) зв'язок з класною навчальною, виховною роботою;

в) послідовний, постійний розвиток музичних здібностей дітей;

г) використання творчої ініціативи школярів;

д) формування основ самостійності в музичній діяльності учнів» [2, с. 74].

Роботу, розпочату на уроці музичного мистецтва, можна послідовно продовжувати на заняттях в позаурочний час у таких основних напрямках:

1) використовувати пісні, вокальні вправи, розучені з дітьми на уроці, в процесі гри на дитячих музичних інструментах, здійснювати інсценізації пісень, їхнє виконання з рухами;

2) музичні твори для слухання музики, з якими діти знайомились на уроці, використовувати для повторного прослуховування під час організації концертів-загадок, музичних вікторин, виконання музично-ритмічних рухів. Крім цього, необхідно також використовувати додатковий музичний матеріал відповідно до

завдань, головним з яких є підготовка дітей до виступів на шкільному святі чи дитячому ранкові [3, с. 67].

Ми звертаємо увагу на такі основні форми масового залучення молодших школярів до музичних виступів на шкільних святах:

- а) урочисте шиккування і крокування під звуки відповідного маршу;
- б) колективне виконання пісень (можливе використання сольного або ансамблевого співу);
- в) інсценізація пісень, постановка вокально-танцювальних ігор; виконання хороводів, масових танців;
- д) ансамблеве виконання пісень, танцювальних мелодій.

«Для того, щоб учні могли брати участь в такій різноманітній роботі, – вважає дослідник Б. І. Нестерович – необхідно готувати виступи не епізодично, перед святами, а систематично працювати з ними над освоєнням різних видів музичної діяльності під час занять (слухання музики, спів, гра на дитячих музичних інструментах, музично-ритмічні рухи)» [5, с. 8]. Враховуючи доцільність залучення молодших школярів до різноманітної музичної діяльності з метою їхнього всебічного музичного розвитку, ми вважаємо ефективною побудову музичних занять для всіх школярів в позаурочний час на основі поєднання, комбінування основних видів музичної діяльності.

Важливе значення у позакласній музично-виховній роботі з молодшими школярами має використання дитячого музичного інструментарію. На позакласних заняттях з першокласниками в групі подовженого дня можна використовувати простий і доступний музичний інструмент – цитру, яка рекомендується для музичного виховання дітей віком від 6-12 років.

Доцільно відзначити, що гра на дитячих музичних інструментах сприяє розвитку мелодичного слуху, відчуття ладу, ритму.

На нашу думку доцільно на позакласних заняттях використовувати вокальні ігри – «це різні вправи, звуконаслідування, мовні зарядки та ритмодекламації, ігри на розвиток мовного та співочого дихання, розвиваючі ігри з голосом, інтонаційні ігри та вправи, ігровий показ пісні [1, с. 150].

Як відомо, дітям дуже подобається виступати на святах, дитячих ранках. Тому важливо на музичних заняттях в позаурочний час готувати репертуар для виступу. Для цього в першу чергу слід використовувати нескладні пісеньки, з якими діти знайомились на уроках музичного мистецтва.

У роботі з дітьми важливо використовувати спеціально дібрані музичні твори, які цікаві дітям і впливають на їх емоційну сферу, розвивають такі функції як – мислення, волю, мотивацію. Крім цього, значний емоційно-позитивний та розвивальний вплив на особистість дитини молодшого шкільного віку може справити музично-фольклорне середовище. [2, с. 16].

До всіх пісень доцільно виконувати акомпанемент на фортепіано чи баяні, який подано в посібниках до уроків мистецтва в початкових класах.

І те, що діти виконували ці пісні на уроці, допомагає їм швидше відтворювати мелодії на інструменті та краще їх запам'ятовувати. В результаті спостережень виявилось, що, чим певніше учні виконують пісні, тим більше вони їм подобаються, і в дітей з'являється бажання повторювати їх.

Таким чином, виконуваний репертуар надовго залишається в пам'яті учнів, вони часто наспівують вивчені пісеньки в щоденному побуті.

У зв'язку з тим, що багато першокласників ще не мають належно налагодженої вокально-слухової координації, їм спочатку важко одночасно співати і грати на інструменті.

Граючи на інструменті, діти краще засвоюють пісні, чистіше, виразніше їх виконують, з'являється багато охочих виконувати пісню соло.

Крім того, зростає інтерес до творчого музикування: діти підбирають на слух нескладні, знайомі мелодії з назвами. «Дуже важливо створити такі умови в групі продовженого дня, щоб діти могли самостійно грати на інструментах у вільний час. – зазначає науковець Б. І. Нестерович – Для цього корисно організувати в школі музичну кімнату, де учні могли б закріплювати вміння, навички, набуття на заняттях» [5, с. 12].

Ще краще, коли такі інструменти є у дітей вдома, і вони можуть показати свої досягнення батькам, що є неабияким стимулом дитячої діяльності.

Важливою складовою частиною позакласних занять з музики є танець. Тому заняття, на яких слухання музики поєднується з навчанням музично-ритмічних рухів вважаються дуже ефективними. Основне завдання тут – розвиток у дитини можливостей сприймання художніх образів музики і вміння відобразити їх у русі.

Наші спостереження показують, що тут широко можна використовувати технічні засоби, де основний музичний матеріал можна відтворювати за допомогою сучасних відео та аудіо записів. Це дає вчителю можливість стежити за рухами дітей, виконувати музично-ритмічні завдання разом з ними. Доцільно також широко використовувати на позакласних музичних заняттях музичний матеріал для слухання музики за програмою «Мистецтво». Повторення певних музичних творів в позаурочний час дає можливість дітям «вслуховуватись», краще запам'ятати їх, сприяє глибокому розумінню змісту, характеру, відчуттю настрою.

Так, для розучування танцювальних рухів, а потім і для виконання танців можна використовувати народні мелодії, зазначені в програмі з музичного мистецтва для 1 класу. «Першокласники повинні вміти виконувати основні танцювальні рухи, які вони засвоїли ще в дитячому садку: крок польки, перемінний крок, оплески в різному темпі. – відмічає Б. І. Нестерович – Згодом діти зможуть виразно і невимушено виконувати танці, що складаються з цих елементів» [4, с. 87].

Крім того, дуже важливо розвивати в учнів емоційну чутливість, здатність виконувати сюжетно-образні рухи відповідно до змісту музичного твору.

Зацікавлює дітей також і інсценізація пісень. Тут розвивається їхня творча активність в пошуках різних музично-ритмічних імпровізацій.

Таким чином, організація позакласних музичних занять для молодших школярів у групі продовженого дня, побудованих за принципом поєднання різних видів музичної діяльності, продовжує лінію музичного виховання, почату в дитячому садку, допомагає масовому залученню дітей до виступів на шкільних святах, сприяє всебічному музичному розвитку школярів, формуванню їхніх музичних інтересів, служить справі підвищення рівня музичного виховання учнів.

Література

1. Вацьо М. Творча особистість вчителя початкових класів і музично-ритмічне виховання молодших школярів. Актуальні проблеми формування творчої особистості вчителя початкових класів: Матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції. Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2005. Вип. 3. С. 149-151.
2. Вацьо М. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навчально-методичний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2015. С. 16
3. Липа І. Ю. Позакласна музично-просвітницька діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя. Освітній простір України. Івано-Франківськ: Вид-во ПНУ ім. В. Стефаника, 2015. Вип. 5. С. 74-78.
4. Масол Л. М., Ю. О. Очаковська, Л. В. Беземчук, Т. О. Наземнова. Вивчення музики в 1-4 класах: навч.-метод. посіб. для вчителів .Х.: Скорпіон, 2003. 144 с.
5. Нестерович Б. І. Педагогічні основи позакласної музично-виховної роботи в школі: навчальний посібник. Вінниця: ФОП Данилюк В. Г., 2015. 273 с.
6. Нестерович Б. І. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до позакласної музично-виховної роботи з молодшими школярами: автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Вінниця. 2009. С. 23
7. Немцова Л. О. Форми та методи організації позакласної музично-виховної роботи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 7 (138). 2021. С. 87-91.

Л. Вигівська,
здобувач ОС «магістр»
Національного університету «Чернігівського
колегіуму» імені Т. Г. Шевченка

L. Vyhivska
master's student
Т.Н. Shevchenko National University
Chernihiv Colehium

МИСТЕЦЬКИЙ АСПЕКТ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ

ARTISTIC ASPECT OF PROJECT ACTIVITY AS A COMPONENT OF CREATIVE DEVELOPMENT OF TEACHERS

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність дослідження питання формування у вчителів початкової школи проєктної компетентності як важливої